

terit enim subire mentem sanctitatis suae haec cogitatio. Si sapientes hi vidissent aliquod periculum in dispensatione, me admonissent; modo autem, quum integrum negotium ad me remittant, nihil periculi vident in concessione. Sed e contrario considerare debet sua sanctitas vias, quibus obtenta est haec remissio, et quod in huiusmodi, quae sunt facti, non solum quisvis homo, sed quaevis etiam hominum multitudo errare potest. Considerare etiam debet, quod superius dixi, nempe synodum non fuisse aksam consulare vel probare dispensationem, et idcirco tractam esse ad hanc remissionem, cui etiam magna pars partum qualitate non aliis inferior non consensit.

80. Et haec quidem sunt visae mihi partes summi pontificis in hoc negotio. Nostrae sunt, sperare, quod optime sua sanctitas illas implebit, et orare Dominum, ut porrigat illi Spiritum suum, ut, quod optimum ecclesiae sanctae fuerit, decernat, et postquam id decreverit, quidquid illud fuerit, boni consulare et probare. Quod ego cum Dei gratia profiteor me libenter facturum.

VI.

An pontifex reformandus sit per concilium.

Quod peti non debeat, ut concilium reformet ecclesiam in capite, ex sequentibus constare potest.

I. Illud fieri non potest de iure.

II. Illud de facto nunquam fiet ac ne fieri quidem potest.

III. Nulla est necessitas, quod ita fiat,

IV. Nulla utilitas.

V. Plurima sequentur incommoda, si ita fiat.

I. Quod fieri non possit de iure.

Pontifex enim Romanus iure divino est pastor, rector et episcopus universalis ecclesiae, est caput ecclesiae, est fundamentum ecclesiae. Habet plenitudinem potestatis, quemadmodum in alio scripto confirmatum est¹. Quare a concilio nec reformari nec iudicari potest. In his semper excipimus casum haereseos. Quo casu non necessum est, ab ecclesia damnari qui haereticus esset, quum sint omnes haeretici suo ipsorum iudicio condemnati et ab ecclesia separati. Quare tunc non esset actio ecclesiae vel concilii adversus papam, sed adversus eum, qui papatu et unione ecclesiae iam excidisset per haeresim. Praeterea Matth. 23, 2. „Super cathedram Moysi“ inquit Christus, „sederunt scribae et pharisaei; omnia ergo quaecunque dixerint vobis, servate et facite“. Quare quum sedeat super cathedram Petri, hoc est universalis ecclesiae, Romanus pontifex, et institutione quidem divina sedeat, fit, ut ab omnibus audiendus, a nullo vero iudicandus sit, ac ne ab ecclesia quidem, quae ab illo regitur et gubernatur. Deinde Petrus (I. ep. 2, 18) praecipit, obediendum esse praepositis, non bonis tantum et modestis, sed etiam dyscolis. Quare obedire etiam necessum est summo pontifici, etiamsi dyscolus esset, quod non est.

Idem conficitur argumento sumpto ex vetere testamento, sc. Exod. 19, 13, ubi bestia, quae tetigerit montem, iubetur lapidari, et 2. Reg. 6, 7, ubi Oza a Deo percuitur, quod arcam Dei tetigisset. Intellegitur enim per arcam et montem praelatus, per bestiam autem et Ozam intelliguntur subditi, ut animadvertitur post cap. Plerique 2. q. 7.² Adde historiam Davidis³, quum ipsum quaereret Saul ad mortem; et tamen Saulem David noluit interficere, atque adeo percussit cor suum, quod oram chlamydis Saulis

¹ Auctor respicere videtur ad ea, quae in *Disputationibus de primatu etc. Quaestione III.*, praesertim parte prima capite I. nr. 90 ss. disserunt.

² Decretum Gratiani Pars II. causa II. qu. 7. cap. 27 in additamento Gratiani.

³ Ibid. cap. 13. Cf. addit. citatum.

praecidisset. Ad idem enim haec historia attinet ex cap. Oves 2. q. 7. et ex cap. Plerique. 2. q. 7.¹

Adde eximium locum Geneseos cap. 9., ubi magna cum severitate maledicitur Cham in Chanaan, benedictionem vero accipiunt Sem et Japhet; ille quod nuntiasset, aperta esse verenda patris sui, illi quod et noluerunt videre et honeste operuerunt.²

Idem conficitur ex summorum pontificum et conciliorum auctoritate. Anacletus papa martyr, quartus post Petrum, ut habetur 79. distinct. : „Ejectionem“, inquit, „summorum sacerdotum sibi Dominus reservavit“.³ Antherus papa et martyr C. 9. qu. 3. cap. Facta : „Facta“, inquit, „subditorum judicantur a nobis, nostra a Deo“.⁴ Bonifatius martyr c. Si papa 40. dist. : „Si papa suae et fraternae salutis negligens reprehenditur, inutilis et remissus in operibus suis et insuper a bono taciturnus, quod magis officit sibi et omnibus, nihilominus innumerabiles populos catervatim secum ducit, primo mancipio gehennae cum ipso plagis multis in aeternum vapulaturus, hujus culpas istie redarguere mortalium praesumit nullus“.⁵ Innocentius I. 9. qu. 3. c. Nemo : „Nemo judicabit primam sedem justitiam temperare desiderantem; neque enim ab augusto, neque ab omni clero, neque a regibus, neque a populo iudex judicabitur“.⁶

Et Innocentius III. c. Innouit De electione et electi potestate : „Quamvis autem canon Lateranensis concilii,

¹ Ibid. cap. 13., in pag. sequenti; cap. 27. in addit. Gratiani.

² Cf. ibid. cap. 8.

³ Locus pseudoisidorianus in Decreto Grat. parte I. dist. 79. c. 11; apud Irenaeum Decr. VI. 115

⁴ Decret. Grat. Pars II. Causa IX. qu. 3. c. 15. Locus item pseudoisidorianus.

⁵ Ibid. Pars I. Dist. 40. c. 6. Locus dubiae fidei. Densdedit Coll. can. I. 231; Ivo Decr. V. 23.

⁶ Ibid. Pars II. Causa IX. qu. 3. c. 13. Non est Innocentii hoc caput, sed desumptum est ex apocrypho constituto Silvestri c. 20. apud Mansi II. 631.

ab Alexandro praedecessore nostro editus, non legitime genitos adeo persequatur, quod electionem talium innuit nullam esse, nobis tamen per eum adempta non fuit dispensandi facultas, quum ea non fuerit prohibentis intentio, qui successoribus suis nullum potuit in hac parte praedictum generare, pari post eum, imo eadem potestate futuris, quum non habeat imperium par in parem“.¹ Ubi non solum auctoritate agit Innocentius, sed juncta ratione, ut ex superioribus constat. — Eusebius papa cap. Oves 2. qu. 7. : „Oves, quae suo pastori commissae sunt, cum nec reprehendere, nisi a fide exorbitaverit, nec ullatenus accusare possunt“.²

Nicolaus papa cap. Patet 9. qu. 3. : „Patet profecto, sedis apostolicae, cujus auctoritate majus non est, iudicium a nemine fore retractandum, neque cuiquam de ejus liceat judicare iudicio. Juxta quod Innocentius papa Rufo et ceteris episcopis per Thessaliam constitutis scribens ait : „Nemo unquam apostolico culmini, de cujus iudicio non licet retractari, manus obvias audacter intulit, nemo in hoc rebellis exstitit, nisi qui de se voluit judicari; et beatus papa Gelasius : „Nec de ejus (id est Romanae ecclesiae) canones unquam praeeperunt judicari iudicio, sententiamque illius constituerunt non oportere dissolvi, cujus potius sequenda decreta mandaverunt“.³

Gelasius papa cap. Ipsi sunt canones 9. qu. 3. : „Ipsi sunt canones, qui appellationes totius ecclesiae ad hujus sedis examen vulerunt deferre, ab ipsa vero nunquam prorsus appellare debere sanxerunt, ac per hoc illam de tota ecclesia judicare, ipsam ad nullius commicare ju-

¹ Decretal. Greg. IX. Lib. I. tit. 6. cap. 20. Ex epist. Innocentii III. ad Cantuariensem archiepiscopum (Pottthast Reg. Rom. pont. nr. 953).

² Decret. Grat. P. II. Causa II. qu. 7. c. 13. Locus pseudoisidorianus; cf. Greg. M. Lib. past. III. c. 5.

³ Ibid. P. II. Causa IX. qu. 3. c. 10. Ex epistola Nicolai I. ad Michael. imp. Migne 119. 926. Jaffé nr. 2796. De loco allegato Innocentii dicunt correctores Romani a h. l. Decreti: Neque in Bonifatii neque in Innocentii epistolis inventum est, quod hic afferitur. Locus etiam Gelasii ibidem citatus spirinus est

dicium, nec de ejus unquam praeceperunt judicari judicio, sententiamque ejus constituerunt non oportere dissolvi, cujus potius sequenda decreta mandaverunt.⁴¹ Idem omnibus episcopis cap. Cuncta: „Cuncta per mundum novit ecclesia, quod sacrosancta Romana ecclesia fas de omnibus habet judicandi, nec cuiquam de ejus liceat judicare judicio. Siquidem ad illam de qualibet mundi parte appellandum est; ab ea autem nemo est appellare permissus. Sed nec illa praeterimus, quod apostolica sedes sine ulla praecedente synodo et solvendi, quos synodus iniqua damnaverit, et damnandi nulla existente synodo, quos oportuit, habuerit facultatem; et hoc nimirum pro suo principatu, quem beatus Petrus apostolus dominica voce et tenuit semper et tenebit.“⁴²

Paschalis II. papa l. 1. de elect. et electi potestate, cap. Significasti: „Ajunt in conciliis statutum non inveniri, quasi Romanae ecclesiae legem concilia ulla praefixerint, quum omnia concilia per Romanae ecclesiae auctoritatem et facta sint et robor accepterint et in eorum statutis Romani pontificis patenter excipiatur auctoritas.“⁴³

Innocentius III. in sermone consecrationis Romani pontificis, qui incipit: „Quis putas fidelis est servus“, ita inquit: „In tantum mihi fides necessaria est, ut quum de ceteris peccatis solum Deum judicem habeam, propter solum peccatum, quod in fide committitur, possem ab ecclesia judicari. Nam qui non credit, jam judicatus est.“⁴⁴

Omittuntur loca alia ex summis pontificibus. Sat enim sunt superiora.

Neque hic quisquam dicat, parum in hac causa valere auctoritate summos pontifices, in qua de eorum aucto-

⁴¹ Ibid. c. 16. Ex ep. Gelasii I. papae ad Faustum magistrum, Migne P. L. 59. 26 (Jaffé nr. 622).

⁴² Ibid. c. 17. Ex ep. ejusdem ad episcopos per Dardaniam constitutos, Migne P. L. 59. 61 (Jaffé nr. 664).

⁴³ Decretal. Greg. IX. Lib. I. tit. 6. de electione etc. c. 4. Ex ep. ad Spalatinum archiep., Mansi 20. 984 (Jaffé nr. 4851 l. edit.).

⁴⁴ Migne P. L. 217. 656.

toritate agitur et privilegio, nisi qui velit sanctissimos martyres, sanctissimos praeterea pontifices, quorum providentia ac sapientia per divinam illis traditam potestatem Deus ecclesiam gubernavit, ambitionis atque adeo erroris arguere et condemnare.

Verum addenda est conciliorum auctoritas.

Concilium Sinnessae in Campania congregatum 180 episcoporum ob causam Marcellini papae uno ore sanxit, primam sedem non judicari a quoquam; sed Marcellino dixit: „Noli audiri in judicio nostro, sed collige causam tuam in sinu tuo, tuo ore causam tuam judica, non nostro judicio.“⁴⁵

In concilio Romano praesidente beato Silvestro papa cap. 20 ita definitum legitur: „Nemo judicabit primam sedem, quoniam omnes sedes a prima sede justitiam desiderant temperari; . . . nec ab omni clero nec ab omni populo iudex judicabitur.“ Subscripterunt vero synodo 284 episcopi, 40 presbyteri, 5 diaconi, qui intererant concilio, tum etiam Constantinus Magnus imperator et mater ejus Helena.⁴⁶

Praeterea Romae congregata synodo quum de criminibus ageretur, quae Sixto papae, qui fuit praedecessor Leonis I., a perversis quibusdam hominibus objiciebantur, et adesset Valentinianus imperator, responderunt patres, adversus Romanum pontificem non licere sententiam dicere. Quod quum Valentinianus audisset, tantorum patrum consensu surrexit et concilii sententiam secutus arbitrio Sixti causam ipsius censuit deferendam.⁴⁷

In Romana synodo 219 episcoporum praesidente sanctissimo papa Symmacho (temporibus Theodorici regis) ita habetur: „Non est necesse super his nova condere, sed vetera recitare atque firmare. Est enim a multis ex nostris antecessoribus synodaliter decretum atque firmatum, ut oves, quae pastori suo commissae fuerunt, eum nec repre-

⁴⁵ Locus spiritus fictumque concilium. Mansi I. 1250. Hefele, Conciliengeschichte ed. 2. 1. 143.

⁴⁶ Concilium item fictum. Mansi 2. 632. Hefele, l. c. 440.

⁴⁷ Haec iterum synodus pseudoisidorianum figmentum est. Mansi 5. 1154 (Jaffé nr. 397).

hendere, nisi a recta fide exorbitaverit, praesumant.⁴¹ De hujus synodi sententia in apologia Ennodii, Romanae ecclesiae diaconi, adversus detractores ejusdem (quam quinta Romana synodus 214 episcoporum, qui non solum ex Italia, Sicilia, Gallis, Hispaniis, sed et ex Macedonia, Thracia Graeciaeque universa atque Asia, etiam sub eodem Symmacho, postea convenerunt, approbavit et tanquam synodali auctoritate dictam compositamque haberi voluit) legitur: „Aliorum forte hominum causas Deus voluit per homines terminari, sed istius praesulem suo sine quaestione reservavit arbitrio. Voluit beati Petri successores coelo tantum debere innocentiam et subtilissimi discussoris indagini inviolatam exhibere conscientiam.“⁴²

Synodus Constantinopolitana (VIII). 21. can.: „Porro si synodus universalis fuerit congregata et facta fuerit etiam de Romanorum ecclesia quaevis ambiguitas et controversia, oportet venerabiliter et cum convenienti reverentia de proposita quaestione sciscitari et solutionem accipere et proficere vel profectum facere, non tamen audacter sententiam dicere contra summos senioris Romanae pontifices.“⁴³ Ubi notanda sunt verba hujus sanctae synodi. Dicit enim, quod non sit audendum sive praesumendum dare sententiam contra Romanum pontificem. Et haec rationabiliter valde dicit, quoniam si Romanus pontifex ab alio quam a Christo, extra casum haeresis, judicandus esset, maneret jam non summus pontifex, nec summus et generalis Christi vicarius esset, quam superiorem judicem haberet in terris.

Alexander III. in universali concilio Lateranensi c. Licet De electione ita inquit: „In Romana vero ecclesia speciale aliquid constituitur, quia non poterit ad superiorem recursus haberi.“⁴⁴

¹ Synodus Romana Symmachi papae sexta (alias quinta) habita a. 603; Mansi VIII, 295 s. Cf. Hefele Conciliengeschichte 2. edit. II, 645.

² M. Felici Ennodii Apologeticus pro synodo quarta Romana; Mansi VIII, 284.

³ Mansi XVI, 174. Hefele l. c. IV, 421.

⁴ Decret. Greg. IX. lib. 1. tit. 6. De elect. c. 6. ex conc. Lateran. a. 1179 can. 1.

Adrianus II. papa in allocutione 3., quam habuit in concilio Romano, quae etiam lecta fuit in VIII. synodo et probata: „Siquidem Romanum pontificem de omnium ecclesiarum praesulibus judicasse legimus, de eo vero quemquam judicasse non legimus; licet enim Honorio ab orientalibus post mortem anathema dictum sit, sciendum tamen est, quia fuerat super haeresi accusatus, propter quam solam licitum est minoribus majorum suorum motibus resistendi vel pravos sensus libere respuendi.“¹

In eundem modum etiam, quum Leo ille III. a Paschali primicerio et Campulo presbytero apud Carolum Magnum imperatorem graviter et de gravibus criminibus accusaretur et eam ob causam totius Galliae, Germaniae et Italiae Romam convenisset episcoporum synodus, eaque considente in beati Petri apostoli basilica, rogasset imperator episcopos de causa pontificis (cui accusatores capitale crimen intenderant) communem ipsorum sententiam, uno veluti ore ocius consorditer responderunt: Sedem apostolicam, quod Dei ecclesiarum omnium caput sit, a nemine judicari debere. Quo tam gravi responso deterrito imperatore, omissa est omnis utilior causae inquisitio, quamvis aliter sibi optime conscius pontifex cuperet. Qui ut hominibus etiam de se satisfaceret, absolutus concilii iudicio, surgens in medio, dicit, se praedecessorum suorum vestigiis insistentem, objectis falsis criminibus postridie responsurum. Et mane conventibus cum Carolo et omni populo episcopis pontifex consensu suggestu, Christi evangelia manibus tenens coram omnibus iurejurando affirmavit, se insontem esse. Accusatores autem pontificis capitali addicti sunt sententiae ob exemplum in posteros; eundem tamen benignitate salvati sunt.²

Additur ad superiora doctorum sententia.

S. Cyprianus epist. ad Cornelium papam: „Neque

¹ Ex concilio Romano habito a. 869 in causa Photii; Mansi XVI, 126. inter documenta actionis VII. synodi Constantinopolitanae VIII. ejusdem anni.

² Cf. relationem de hac synodo Romana a. 800 celebrata apud Mansi XIII, 932. 1042. Erronee dicitur, totius Galliae etc. episcopos adfuisse.

enim aliunde haereses obortae sunt aut nata sunt schismata, quam dum sacerdoti Dei non obtemperatur nec unus in ecclesia ad tempus sacerdos et ad tempus iudex vice Christi cogitatur. Cui si secundum magisteria divina obtemperaret fraternitas universa, nemo adversum sacerdotum collegium quidquam moveret; nemo post divinum iudicium, post populi suffragium, post coepiscoporum consensum iudicem se jam non episcopi, sed Dei faceret.¹

Divus Gregorius M. exponens locum Genesis de Sem et Japhet inquit: „Quid est quod . . . aversi operiunt, nisi quod bonis subditis sic praepositorum suorum mala displicent, ut tamen haec ab aliis occultent? Operimentum aversi deferunt, quia iudicantes factum et venerantes magisterium, nolunt videre quod tegunt.“²

Beda in Apocalypsin: „Sola ecclesia Romana sua auctoritate valet iudicare de omnibus, de ea vero nulli iudicare permittitur.“ Et habetur 9. qu. 3. c. episcopo.³

Bernardus ad Innocentium: „Quis“, inquit, „facite mihi de vobis justitiam? Si haberem iudicem, ad quem vos trahere possem, jam nunc ostenderem vobis (ut parturienti loquor), quid mereremini. Exstat quidem tribunal Christi, sed absit ut ad illud appellem vos.“⁴

Hugo de s. Victore 2. parte de sacramentis: „Potestas“, inquit, „(summi pontificis) a Deo primum instituta est, et quum deviat, a solo Deo iudicari potest.“⁵

Sunt praeterea alii doctores, qui idem confirmant: S. Thomas, S. Bonaventura, Albertus Magnus episcopus Ratisbonensis, Alexander de Hales, Petrus de Tarantasia, qui fuit Innocentius V., Ulricus, Jacobus de Altavilla, Petrus de Palude patriarcha Jerosolymitanus et Augustinus de Ancona, ut alii omittantur. Praeterea praecipui

¹ Ep. XII. c. 5. Migne P. L. 3. 802.

² Moral. I. 25. c. 16. n. 37. Ibid. 76. 345.

³ Diction est Gratiani, non Bedae.

⁴ Ep. CXXIII. Ibid. 182. 378.

⁵ De sacramentis christianae fidei P. II. c. 4. ibid. 176. 418. Sed

Hugo de potestate spirituali in genere loquitur, cujus caput summum

doctores juris canonici idem docent: Ostiensis, Johannes, Andreas, Guido archidiaconus, Innocentius etc. Ex his rationes variae duci possunt, quae, quoniam obviae facile cuilibet sunt, consulto praetermittuntur.

II. Quod de facto nunquam fiet ac ne fieri quidem potest.

Nam si concilium de reformatione capitis acturum est, id nunquam faciet, nisi proponatur tractandum ab illustrissimis legatis. Atqui hi nec nomine summi pontificis id proponunt unquam nec alio nomine id facere possunt. Etenim summus pontifex non cedet divino privilegio ac ne cedere quidem potest. Ordo enim divinus perturbaretur, si id faceret et ecclesiastica hierarchia. Legati vero alio nomine proponere non possunt, nisi schisma in ecclesiam inducere vellent. Et tamen, si id proponerent, quod nunquam facient, essent illegitimae tractationes et actiones patrum nullamque haberent auctoritatem. Constat enim, legitimum non esse concilium non solum illud, quod auctoritate summi pontificis congregatum non est, sed etiam, quod ejusdem consilio non gubernatur, etiamsi omnes episcopi convenerint. Primum constat ex conventu vel conciliabulo Ariminensi¹; secundum vero ex concilio Ephesino II.², quod etiamsi congregatum fuerat Leonis I. auctoritate, tamen illius auctoritate gubernatum non est, sed tyrannide et impietate Dioscori Alexandrini archiepiscopi. Posset addi exemplum concilii Basileensis, quod etiamsi legitime congregatum sit, tamen, quia auctoritate summi pontificis gubernatum non est, vidimus tot peperisse dissensiones in ecclesia Dei; et utinam plures hoc tempore non parturiret!

pontificem esse utique antea dixerat. Allegatio textus 1 Cor 2. 15:

„Spiritualis autem homo iudicat omnia, et ipse a nemine iudicatur, quem Hugo statim post citata verba avertit certo nihil ad institutum, de quo supra, juvat.

¹ Pseudosynodus Ariminensis anni 359 a Liberio papa rejecta.

² Ita dictum latrocinium Ephesinum anni 449 innuitur.

Praeterea etiamsi de facto contra voluntatem summi pontificis decerneretur de ejus reformatione, nihil tamen de facto consequerentur patres sive concilium acephalum. Nam illis decretis nunquam obediret summus pontifex nec in illorum obedientiam se submitteret.

Praeterea quum nihil definiti possit in concilio, etiam vero et legitimo, esse juris divini, quod juris divini non erat (neque enim ecclesia credere potest articulum fidei novum, sed qui erat articulus, cum declarare esse), quumque nec summo pontifici jus divinum declarandum sit (quippe qui hoc sciat et simul illorum declarationi stare non tenetur), reliquum est, ut tota reformatio attineret ad jus positivum, quod summus pontifex non solum interpretari potest, sed etiam in eo dispensare. Itaque effectum non haberet illa reformatio.

Praeterea nihil certius est, quam quod summus pontifex, quum primum audierit in concilio eam causam proponi tractandam, sit dissoluturus concilium. Et id quidem et ex jure et ex debito faciet, ne adversus divinum praeceptum peccet sua auctoritate. Cujus dissolutionis et causam et invidiam necessum erit in eos redundare, qui hujus fuerint tractationis auctores et promotores.

Ex superioribus constat, eorum consilium, qui propterea urgere videntur reformari summum pontificem per concilium, ne quae per concilium gesta essent, possent ulla auctoritate infirmari, propositum suum tenere non posse. Nam neque de jure, ut in superioribus confirmatum est, obtinere id unquam poterunt nec de facto. Et sane his atque adeo omnibus patribus, si vellent hanc causam tractare, dici non immerito posset, quod Cyprianus, gloriosus martyr et episcopus, ait: „Oves estis, grex estis, nolite discutere pastorem, ne ejus quoque criminis rei teneamini. Nolite vos iudices Dei constitutere et Christi.“ Et caveant sibi a maledictione, quam interminatur Spiritus sanctus per Salomonem, ubi scribit: „Qui maledicit patri suo“ etc. et rursus: „Oculum qui subsannat patrem“ etc.¹

¹ Proverb. 20, 20; 30, 17.

III. Quod nulla sit necessitas.

Primo illud constat, quod nulla possit esse necessitas ejus rei, quae nec de jure nec de facto fieri potest.

Deinde illud certum est, consecutum iri id, quod desideratur ex reformatione in capite, si reliquae omnes potestates ecclesiae reformentur. Huic igitur reformationi corporis ecclesiae diligentissime esset insistendum. Unde fiet haud dubie, ut papa per se in sua persona illa exhiberet, quae ab ipso desiderantur.

Praeterea aliae sunt viae, quibus ea reformatio capitis, quam isti desiderant, postulari possit, non in concilio sed a summo pontifice: 1. per legationes principum, 2. per patres, qui in concilio sunt, privatim; et per ejusmodi alia media, quae, conservata summi pontificis dignitate, adhiberi possunt.

Adde quod, qui in contraria sunt persuasione, affirmant in concilio tunc agendum esse de reformatione capitis, ubi constaret non solum illud et perversae esse vitae et exempli, non solum dissipare bona ecclesiastica et ecclesiam perturbare, sed etiam id facere incorrigibiliter. Atqui nullus est tam profligatae impietatis, qui summum pontificem Pium IV. possit vel audeat illis nominibus arcessere.

Ad haec quum sciamus certissime, summum pontificem in ea reformatione versari accuratissime, quam isti homines efflagitant, planum fit, et id necessum non esse, quod isti petunt et alio videtur rem spectare; quod ego non dicam, alii suspiciabuntur.

Quod si quis dicat, reformationem non attinere ad Pium IV., sed ad abusum Romanae ecclesiae inveteratum, quam necessum sit emendari, qui ejusmodi est, audiat: Primo, usum Romanae ecclesiae, antiquum praesertim, convellere, esse ut difficillimum, ita in primis periculosum, id scilicet velle rescindere, quod ecclesiastica potestate ac usu est comprobatum antiquitus. Deinde si de his ageretur in concilio, praesertim absque capite, necessum esset multos errores committi tum ab iis, qui illarum rerum

sunt inexpertes et inseci, tum ab iis, qui falsae reformationis desiderio atque spe occupantur, tum etiam ab iis, qui pia simplicitate moventur. Itaque perpauci inter tot patres idonei videbuntur, qui ea de re sententiam dicant pro dignitate. Fac tamen id fieri utcumque, quis fructus ejus definitionis tandem erit? Nam non id egit concilium Basileense? Cui tamen nullus pontificum obedit, quod scilicet nullum sit jus concilii in Romanam ecclesiam.

Praeterea nihil magis obtinebit haec reformatio in futuris Romanis pontificibus, quum omnes aequalem, imo eandem habeant potestatem.

Longe igitur erit et consultius et melius et fructuosius, si, quae desiderantur ab istis reformatioribus in capite esse reformanda, ea, ut diximus, afferantur summo pontifici. Tamen illud curetur summo studio et diligentia, ut summus pontifex bullam edat quam poterit severissimam et rigorosissimam, qua caveatur, ne possit per ambitionem vel simoniam vel malam aliquam artem creari summus pontifex, et ut non solum „sanctissimum“ et „beatissimum“ habeat ecclesia pontificem ex statu et potestate, sed etiam moribus integerrimum et totius vitae sanctitate praestantissimum.

IV. Quod nulla sit utilitas, atque adeo quod multae sequantur utilitates atque detrimenta, si ita fiat.

Nam 1. inde induci certum est schisma, quod malum quum semper fuerit in ecclesia perniciosum, certe hoc tempore longe esset perniciosissimum, quum videremus, quod reliquum est catholicorum in ecclesia, inter se esse divisum et a capite et a fundamento ecclesiae esse separatum. Inde facile potest ea pars, quae a summo pontifice discessisset, in haeresim prolabi apertam, quum tanta sit afinitas inter haeresim et schisma, ut nullum videatur schisma (ut beatus Hieronymus inquit), quod aliquam non videatur habere adjunctam haeresim. Ita enim scri-

bit: „Ceterum nullum schisma non sibi aliquam confingit haeresim, confingat, ut recte ab ecclesia recessisse videatur.“¹

2. quia est summum incommodum et perniciosissimum inventum contra legem naturalem, divinam atque politicam. Nam ea concilii auctoritas in summum pontificem nihil aliud inducit in ecclesiam quam aristocratiam, et tamen principatus monarchicus jure divino, naturae et politico constitutus est. Et hic quidem error est Lutheranorum, in ecclesia dominari non principem unum sed primarios homines.

3. fieret, ut ecclesia visibilis sine capite aliquo visibili esset. Nam si concilium auctoritatem obtineat in papam absque papae auctoritate, et illud, ut isti volunt, repraesentet, ecclesiam illam esse sine capite consequitur. Unde fiet, illam ecclesiam Dei non esse, quae acephala esse non potest.

4. Si id obtinetur, quo isti homines tendunt, tota gubernatio ecclesiastica dissipabitur ac peribit: Via enim aperta erit et occasio data competentissima, ut a judicio summi pontificis ad concilium appelletur. Peribit enim non solum gubernatio, sed etiam obedientia orbis christiani. Et tamen perseverabunt decreta Calixti III., Pii II., Pauli II., Julii II., qui statuerunt, non carere haeresis suspicione, si quis a Romano pontifice concilium appellet, atque tales appellationes omnino damnarunt.

5. illud esset incommodum maximum. Nam si haec auctoritas daretur concilio, confirmarentur acta omnia concilii Basileensis contra Eugenium IV., quod pugnat cum auctoritate tot conciliorum, tot summorum pontificum et martyrum, tot doctorum, ut ex superioribus constat; et moderatricem sectari videremur Sorbonam Parisiensem, quae utinam tam sanae esset doctrinae in hoc, quam in aliis dogmatibus esse solet.

6. Si quis attendat diligentius, videbit quod ii, qui a concilio postulant fieri reformationem in capite et membris,

¹ Comment. in ep. ad Titum cap. 3. v. 11. Migne P. L. 26. 596.

petunt non solum summi pontificis personam et gubernationem reformari, sed etiam principes omnes seculares atque eorum gubernationes; quod haud dubie plenum est periculi atque seditionis, si tam multi homines absque capite, absque gubernatore, absque spiritu, absque Deo velint leges ponere imperatoribus atque regibus, non solum papae. Volent enim iudicare de controversia inter regem Hispaniarum et regem christianissimum et sic rursus inter alios principes. Unde sane rempublicam christianam concuti atque labefactari necesse est.

7. summum illud detrimentum prius sequi necessum est, ut dissolvatur concilium. Neque enim aliter facere potest summus pontifex. Dissolutionem vero necessum est schisma consequi vel saltem extrema illa mala, quae imminet hoc tempore hac de causa, si re infecta concilium abruptatur.

Postremo quando quidem totum hoc negotium ad discessionem ab ecclesia spectare videtur, videant, qui hanc causam urgent, quid mali illos sequatur, qui a Romana ecclesia vel discesserunt vel illi parum reverenter obdierint. Scimus siquidem Graecos identidem prolapsos in schisma, tandem in teterrimam servitute barbari immanis atque impii traditos esse; legimus frequenter, quam magna pars Germaniae a summo pontifice desciverit, et simul nunc videmus Germaniae maximam partem in haeresim pessimam esse provolutam. Et quod Galliam attinet, etiamsi aliae possent adduci causae, quapropter tam misere affligatur ab haereticis, tamen hanc inquam causam esse unam, quod, ut ex concilio Basileensi et Sorbona et pragmatice sanctione patet, Galli non plene fuerunt sedi apostolicae obdientes, cujus solebant esse observantissimi eorum majores.

VII.

Auctoritates, quae dicunt,
papam regere aut pascere universalem ecclesiam.

In concilio Chalcedonensi act. 16. in fine: „Apostolico viro universalis ecclesiae papae.“¹

In 6. synodo: „Obeunte hujus Romanae universalis ecclesiae pontifice.“²

In Alexandrina synodo Athanasius et alii episcopi scribunt ad Felicem II. pontificem: „Vos universalis ecclesiae, et maxime episcoporum, qui oculi vocantur Domini, curam gerere.“ Et ibidem: „Omniumque ecclesiarum ei curam habere praecepit.“³

In concilio Ilerdensi: „Petrus in pastorem totius ecclesiae a Christo institui meruit.“⁴

In concilio generali Lugdunensi: „Vicarii Jesu Christi, successoris Petri, rectoris universalis ecclesiae, gregis dominici directoris.“⁵

In concilio Constantiensi in art. 41. inter articulos damnatos contra Joannem Wicleff: „Non est de necessitate salutis credere, Romanam ecclesiam esse supremam

¹ Mansi VII. 454. Verba sunt legatorum apostolicae sedis, qui etiam subscribunt actis hac formula: vicarii apostolici universalis ecclesiae papae; ib. 136. In scriptis a Theodoro, Ischyrona, Sophronio et Athanasio synodo propositis pontifex Romanus pluries vocabatur „universalis archiepiscopus et patriarcha magnae Romae.“ Mansi VI. 1005. 1012. 1021. 1029. Cf. Gregorium M. Ep. IV. 32. 36; VII. 30, qui ad hanc normam intelligendus est.

² Petrus ex concilio Romano anni 1059. Decret. p. I. Dist. 33. c. 1.
³ Epistola pseudoisidoriana. Hinschius, Decretales pseudois. (Lipsiae 1863) p. 482.

⁴ Dicta verba sunt Gratiani post c. 52. Dist. 50, qui eadem robustat ex S. Greg. M. hom. in Evang. XXI. c. 4.

⁵ Cap. Ubi periculum 3. De electione (L. 5) in VI. §. Caeterum. Ex can. II. concilii Lugdunensis II. a. 1274.